

Vragen van het Algemeen Dagblad over justitiële jeugdinrichtingen

Klachten

Het aantal klachten tegen justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) dat gegrond is verklaard, is met 58 procent gestegen ten opzichte van vorig jaar. Hieronder een aantal instellingen die eruit springen qua stijging in het aantal gegronde klachten.

	2013	2012
De Hartelborgt Spijkenisse	90	58
De Hunnerberg Nijmegen	10	2
Intermetzo (voorheen LSG-Rentray Zonnehuizen) Lelystad	20	6
Teylingereind Sassenheim	4	2

Vragen:

- Hoe verklaart u deze grote stijging?
- Wat is daarvan volgens u de oorzaak?
- Zijn er afgezien van het niet doorgaan van verlof en dagprogramma nog andere oorzaken voor de stijging van het aantal gegronde klachten?
- Wat gaat u eraan doen om deze stijging een halt toe te roepen?

Antwoorden:

De verklaringen voor de stijging zijn divers en variëren van onbekendheid van nieuwe medewerkers met de procedures, moeite om het dagprogramma rond te krijgen tot uitspraken van de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming in beroepszaken waardoor het beleid aangepast diende te worden. Indien procedures onvoldoende vast lagen is dit aangepast en indien ze niet goed werden nageleefd, zijn de directies hier strakker op gaan sturen. De verwachting is dat het aantal gegronde klachten naar aanleiding van de genomen maatregelen weer zal dalen.

Ziekteverzuim

De gedetineerde jeugd blijkt de dupe van personeelstekorten, die mede ontstaan zijn door grootscheepse organisaties. Er ontstaat meer onrust op de groepen door wisselende bezetting, met onder meer uitzendkrachten. Het ziekteverzuim blijkt met 7,9 procent ruim twee keer zo hoog als het landelijk gemiddelde. Bij drie instellingen ligt het gemiddelde boven de tien procent, De Hartelborgt (Spijkenisse), Den Hey-Acker (Breda) en Intermetzo (Lelystad). Onder het groepspersoneel van de jeugdgevangenis De Hartelborgt in Spijkenisse is het verzuim op tot bijna één op de vijf werknemers (18 procent). Bovendien melden mensen zich ook steeds langer achter elkaar ziek. De gemiddelde verzuimduur verdubbelde bij Spirit, werkzaam in de regio Amsterdam, binnen 3 jaar van 13 dagen in 2010 naar bijna 26 dagen in 2013.

Vragen:

- **Wat is uw oordeel over het hoge arbeidsverzuim?**
- **Hoe verklaart u dit cijfer?**
- **Wat gaat u eraan doen om dit hoge arbeidsverzuim omlaag te krijgen?**
- **Erkent u dat de bezuinigingen op de JJI's nu de tol eisen van het personeel?**
- **Ondanks vacatures die er waren bij De Hartelborgt en boventalligen bij andere JJI's toch uitzendkrachten ingehuurd als personeel. Wat is uw oordeel hierover?**
- **Hoe verklaart u het dat er ondanks boventallige personeelsleden in andere JJI's geen mensen zijn geworven voor De Hartelborgt?**

Antwoorden:

Jullie tekst is zeer suggestief. De conclusies delen wij niet.

Er is een verschil in verantwoordelijkheid voor aanpak van het ziekteverzuim tussen de rijksinrichtingen en particuliere inrichtingen. Het ministerie heeft met de particuliere inrichtingen een subsidierelatie en geen zeggenschap over de manier waarop deze instellingen hun ziekteverzuim aanpakken.

Tussen het ministerie en Rijksinrichtingen wordt doorlopend over ziekteverzuim gesproken en afspraken gemaakt. In 2013 werd een ziekteverzuim norm van 7,5% of lager gehanteerd, deze norm is in 2014 verscherpt naar 6,5%. De ziekteverzuim norm in een zware sector, zoals de JJI's, wordt mede bepaald door type werkzaamheden, leeftijdsopbouw, opleidingsniveau en ligt daarmee dus hoger dan die in andere sectoren waar bureau werk meer kenmerkend is. Dus twee keer zo hoog als landelijk gemiddelde, zoals door jullie gesuggereerd, gaat hier niet op.

Omdat terugdringing van arbeidsverzuim een speerpunt is, hebben alle Rijksjeugdinstellingen medio 2012 de opdracht gekregen een plan van aanpak op te stellen gericht op terugdringen van verzuim. Die plannen vormden een belangrijk onderdeel van de jaarplannen 2013 en 2014. Ter ondersteuning kunnen de inrichtingen onder meer een beroep doen op zogenaamde verzuimcoaches. Deze voeren gesprekken met leidinggevenden en beoordelen de algemene verzuimaanpak van de inrichting. Onze indruk is dat deze aanpak aanslaat, zoals de cijfers over het eerste half jaar van 2014 laten zien. De in 2013 ingezette positieve trend wordt voortgezet.

Het is een feit dat de sector de afgelopen vier jaar geconfronteerd is met krimp als gevolg van de teruglopende instroom van de jongeren. Desondanks is succesvol ingezet op handhaving van de kwaliteit in de inrichtingen hetgeen bevestigd wordt door positieve rapporten van de Inspecties.

Wat betreft de vacatures bij de Hartelborgt: De Hartelborgt heeft de opengevallen functies geprobeerd te vervullen door zowel bij andere JJI's als bij penitentiaire inrichtingen te werven, maar dit heeft tot onvoldoende resultaten geleid. Om het dagprogramma toch draaiende te kunnen houden en de kwaliteit te waarborgen zijn uitzendkrachten ingehuurd, waarbij opgemerkt moet worden dat het om zo'n vijf vaste medewerkers van één uitzendorganisatie ging die in de Hartelborgt

ook aan vaste teams verbonden zijn geweest. Deze professionals hebben voldoende kennis en ervaring in huis heeft om adequate en professionele zorg te bieden aan de doelgroep in de JJI's.

Bezuinigingen op de JJI's

Verschillende instellingen erkennen dat gedetineerde jongeren bijvoorbeeld geen verlof of dagprogramma krijgen, terwijl ze daar wel recht op hebben. De druk op de begroting in De Hartelborgt was zo groot dat geen extra mensen ingezet konden worden. Vooral de groepsleiding stond onder druk. De Hartelborgt eindigde het jaar met min 1,2 miljoen op de begroting. Volgens verschillende ex-medewerkers van JJI's is er sprake van financieel wanbeleid, maken de bezuinigingen de situatie in de JJI's erger, maar wordt er intussen ook nog geld 'over de balk gegooid'?

Vraag

- **Erkent u dat u te veel hebt bezuinigd op de Justitiële Jeugdinrichtingen?**

Antwoord

Wederom een zeer suggestieve tekst, die geheel voor jullie rekening is.

De jeugdcriminaliteit daalt in Nederland, met als logisch gevolg dat de instroom in de JJI's blijft dalen. Dit heeft geen gevolgen van de kwaliteit van de geleverde zorg, het op peil houden van de kwaliteit is altijd leidend. Recente inspectierapporten bevestigen dit ook.

Vraag

- **Erkent u dat de jeugdige gedetineerden hiervan de dupe zijn doordat zij bijvoorbeeld geen verlof of dagprogramma krijgen?**

Antwoord

Nee, dat erkennen we niet.

Zorg en kwaliteit stonden, staan en blijven, ook in tijden van krimp, hoog in het vaandel staan (zie ook de beantwoording van de VKC VenJ vragen van 25 juni 2014, kenmerk 531325). De re-integratie activiteiten (zoals verlof) en het activiteiten/dagprogramma zijn vaste onderdelen in het toetsingskader van de Inspecties. De recente doorlichtingen van de Inspecties tonen aan dat het kwaliteitsniveau van de sanctietoepassing in de JJI's op orde is.

Vraag

- **Erkent u dat er verscherpte controle nodig is bij JJI's, waaronder De Hartelborgt?**

Antwoord

Nee.

De Inspecties (reactie op voortgangsbrief 7 april 2014) oordelen positief over de inspanningen die De Hartelborgt heeft gepleegd om de eerder geconstateerde verbeterpunten op te lossen. Een voorbeeld hiervan is dat per 1 maart 2014 het personeelstekort bij De Hartelborgt structureel is opgelost. Wat betreft de training van medewerkers in de-escaleren en fysiek optreden bij agressie

en geweld en de controle op contrabande zien de Inspecties dat de plannen voor de uitvoering inmiddels gereed zijn. De uitvoering en registratie van de training van medewerkers is per 2014 gestart. In het nieuwe dagrooster dat per 1 april 2014 ingevoerd wordt, zijn de uitvoering van urine- en kamercontroles op vaste momenten ingeroosterd. De Inspecties zijn van oordeel dat het niet nodig is om De Hartelborgt te bezoeken voor een vervolgonderzoek.

Incidenten De Hartelborgt:

11 december 2013: jongen steekt kast en bankstel in de brand, vijf gedetineerden ademen rook in

.. oktober 2013: 26-jarige mentor ontslagen wegens relatie met 19-jarige gedetineerde

19 augustus 2013: drie tieners ontsnapt, maar in de bosjes nabij De Hartelborgt weer gepakt

14 maart 2011: 20-jarige gedetineerde pleegt gewapende woningoverval bij bejaard echtpaar in Rotterdam-Zuid tijdens een dag verlof

.. 2011: 20-jarige gedetineerde spuit brandslang leeg op zijn laatste dag in De Hartelborgt

18 februari 2011: 17-jarige gedetineerde gijzelt een psychiater, omdat hij boos is dat zijn verlof is ingetrokken. Hij zette tijdens een gesprek een stanleymes op de keel van de psychiater.

7 oktober 2010: gedetineerde raakt gewond bij val van trap

21 juni 2010: 18-jarige gedetineerde ontsnapt tijdens verlof, een dag later gepakt in Den Haag

Vraag:

Deze incidenten hebben de afgelopen jaren in De Hartelborgt plaatsgevonden. Wat is hierop uw reactie?

Antwoord

Ik wil uitdrukkelijk vermelden dat alleen een absoluut aantal incidenten niets zegt over het functioneren van een JJI. In de justitiële jeugdinrichtingen verblijft de zwaarste doelgroep jongeren in Nederland die veelal zware strafbare feiten hebben gepleegd zoals gewapende overvallen, zedendelicten, mishandelingen en zelfs levensdelicten.

Het gaat hier om een groep jongeren met ernstige en meervoudige problematiek. Hun ouders zijn niet opgewassen tegen de opvoedingstaak, kampen vaak zelf met problemen. Vaak is er sprake van verwaarlozing, mishandeling, alcohol en drugsgebruik. Daarnaast heeft het merendeel van de JJI populatie verstandelijke beperkingen, een slecht ontwikkeld probleembesef en geweten, psychiatrische problematiek en weinig sociale vaardigheden. Het is dus niet verwonderlijk dat er binnen justitiële jeugdinrichtingen regelmatig incidenten voorkomen.

Om incidenten te voorkomen zijn de afgelopen tijd de leefgroepen verkleind, is het opleidingsniveau van de pedagogisch medewerkers verhoogd en wordt ingezet op verbetering van het leefklimaat in de inrichtingen. Ondanks alle maatregelen zullen er altijd jongeren in de JJI's zijn die, onder andere

vanwege hun agressie- en autoriteitsproblemen incidenten zullen veroorzaken en is het realistisch ervan uit te gaan dat ook in de toekomst zich incidenten zullen voordoen.

Vraag

Overigens is bij één instelling (Spirit) besloten om alle gedragswetenschappers te ontslaan (zie p19 jaarverslag Spirit Algemeen), terwijl dit vaak juist de mensen zijn met de hoogst genoten opleiding. Wat vindt u ervan dat Spirit ervoor gekozen heeft om zo heftig te snijden in één bepaalde beroepsgroep? Actie?

Antwoord

Klopt niet.

Spirit is een van de grootste jeugdzorginstellingen in Nederland, dus meer dan alleen JJI Amsterbaken. De organisatie heeft in 2013 besloten dat er in alle Spiritonderdelen, dus ook in JJI Amsterbaken, niet meer wordt gewerkt met leidinggevenden maar met zogenaamde zelfsturende teams. Binnen deze nieuwe structuur is de functienaam gedragswetenschappers veranderd in jeudhulpspecialist.

Dit betekent niet dat er geen gedragswetenschappers meer werken in de JJI, die zijn er nog weldegelijk. Zoals ook uit het jaarverslag van JJI Amsterbaken blijkt.